

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

יום רביעי ו' אדר ב תשפ"ב, 09/03/22

לכבוד,

מורי התנ"ך בחינוך הממלכתי,

שלום רב,

עם סיום בדיקת בחינות החורף תשפ"ב, ברצוני לשתף אתכם בתוצאות ובהישגי התלמידים, ולהעלות מספר תובנות. התובנות, נכתבו בתום תהליך ההערכה, ומאוסוף הדברים מצוותי ההערכה. כמו כן, הניתוח הסטטיסטי של השאלונים, שפך אור על הנתונים, חידד ואישש חלק ניכר מהתובנות אשר יובאו לפניכם. התובנות יסייעו בידיכם במתן הדגשים והכוונה בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה.

להלן הנתונים:

שאלון	שם השאלון	ציון
1261	2 יח"ל*	62.90
1264	עולים*	54.37
1262	30% משנה ואקסטונים	67.30
1252	30% משנה אקסטונים	63.43
	*ציון 70% בלבד.	

תובנות כלליות:

התובנות המופיעות להלן (לא בסדר חשיבות) מתייחסות למועד חורף 2022 בלבד. אלה מצטרפות ומתווספות לתובנות שפורסמו במועדים הקודמים.

- בסעיפים בהם נדרשת הפקת מידע, המופיעה בצורה מפורשת וגלויה ומתוך פסוקים נתונים, ההתמודדות של התלמידים עימם היא טובה. יחד עם זאת באותם הסעיפים בהם נדרשת הבניית ידע, ההתמודדות עימם קשה יותר. יש לתת את הדעת בתהליכי ההוראה והלמידה לשאלות בסדר חשיבה גבוה, המבנים את הידע ולא להסתפק בהפקת המידע ושינונו. על אופי השאלות בסעיפי ב' וג' ניתן לראות ב במבנה הבחינה.
- סעיפי א' בשאלות הגדולות בבראשית ובשמות, השיגו את מטרותם והמענה עליהם היה מוצלח. אלה נועדו להתייחסות כללית על הפרק, נושאו ותקופתו.

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

- למידת **המיומנויות** הנדרשות בתחום הדעת (עמ' 28 – 29) **ועקרונות הוראת** התנ"ך, אמורים להיות חלק בלתי נפרד מתהליכי ההוראה והלמידה וההערכה. אלה לא תמיד באים לידי ביטוי באותן השאלות שהתלמידים נדרשים להם.
- יש להדגיש בתהליכי ההוראה והלמידה, את מיומנות ההשוואה, עקרונותיה ומטרתה.
- חסרה ההבנה של ביטויים מהותיים והמיוחדים למקרא כ"ממלכת כוהנים וגוי קדוש", "קושי אמוני-דתי", "מדרש שם", כמו כן הבנה מהותית של המושג "נבואה", וההבחנה בין נבואת אמת לנבואת שקר.
- ידיעה והבנה של ביטויים/ מילים כמו "קריטריון", "עולה בקנה אחד", "אמת מידה". ביטויים ומילים במשלב לשוני השגורים בשאלוני הבחינה, ואמורים להיות שגורים בתהליכי ההוראה והלמידה.
- יש לתרגל עם התלמידים, זיהוי האמצעים האמנותיים בטקסט, מטרתם ומשמעותם ברטוריקה של הדובר. היה קושי בזיהוי "דימוי", "מטאפורה" ו"שורש מנחה".
- פרשנות מסורתית ופרשנות מודרנית, מדרש ומקורות חוץ מקראיים, נועדו להאיר קושי תכני, לשוני, אמוני, מהותי בטקסט, ולנסות לענות עליו. מקורות אלה אמורים לסייע לתלמיד בזיהוי הקושי ומענה עליו. זו מיומנות שעלינו לחדדה ולשלב בה בחינה בדרכי ההוראה והלמידה שלנו.
- בנושאי הבחירה היה על התלמיד לבחור נושא אחד בלבד. עיקר הבחירה הייתה בנושא החוק. היו מעטים שבחרו לענות על הנושאים האחרים. בנושאים אלה, ניכר כי לא הייתה למידה. חוסר למידה זה מדגיש עד כמה התיווך של המורה נדרש בתהליך ההוראה והלמידה. ההישגים בנושאים אלה היו נמוכים עד מאד.
- בנושא החוק, הנושא הנבחר ביותר על ידי הנבחנים, ניכרת הצלחה בינונית בהתמודדות עם הנושא. יש לתת את הדעת בתהליכי ההוראה למידה על הבניית הידע ולא רק למידע העולה מהטקסט. הבנה רחבה ועמוקה של החוקים, הייתה חסרה.

שאלון 1261:

שאלה 1-

ממוצע נמוך לכל השאלה על כל סעיפיה. מלבד סעיף א' הדורש מידע הכתוב בטקסט. שני הסעיפים האחרים ממוצע הציונים בו היה מאד נמוך. שני הסעיפים דרשו הבנה של המידע העולה מהטקסט.

סעיף ב' נראה כפריט קל, אך התגלה כקשה והציון בו היה מאד נמוך .

המענה על מהי ההתחייבות הייתה ללא קושי. קושי במענה היה כאשר נדרש להבין ממה נובע העיכוב במימוש ההתחייבות ומהו קושי אמוני-דתי.

סעיף ג' נשאל מהו הלקח של העם ללמוד, תוך השוואה למקור אחר. תלמידים לא ידעו לענות על כך.

שאלה 4-

הבנת הביטוי "ממלכת כוהנים וגוי קדוש", הייתה חסרה. כמו כן הבנה מדוע הטיל ה' חובות מיוחדות על העם בהתאם לביטוי זה.

קושי בהבנת המדרש וכיצד הוא יכול לסייע ולהאיר את קושי ולפתרו.

שאלה 5 –

ידיעת הרקע והתקופה הייתה חסרה. היה קושי לענות על השאלה כיצד הגולים שמרו על זהותם בבל ובהשוואה למקור נוסף. ממוצע נמוך מאד.

שאלה 7 –

בסעיף א' העוסק במידע מפסוקים ניתנים, היה מענה ראוי. לעומת זאת בסעיפים האחרים בהם נדרשה הבנה של התקופה של מהות הנבואה, הרקע שלה, התמודדות לקתה בחסר. היה קושי להבין את הסתירה בין דברי ירמיהו לבין דברי חנניה. כמו כן היה קושי לציין קריטריון לנבואת שלום.

שאלה 8 –

הנושא הנבחר ביותר על ידי התלמידים, המשקף הוראה ולמידה שלו בכיתה. יחד עם זאת ההישגים אינם גבוהים במיוחד. עם הדרישה לציין החוק ופרטיו, התלמידים ענו נכונה. אך כשנשאלו מה עומד מאחורי פרטי החוק, ההבנה שלו, מהותו ועקרונותיו, היה מעט קשה לתלמידים לענות על כך. היה קושי להבין את המדרש, ומקור מקראי נוסף והקשרו לחוק.

שאלה 9 –

הדימוי זיהויו ומטרתו, לא הובן כראוי. על אף שהייתה הכוונה כי הוא מעיד על מצוקת הדובר במזמור. האמצעים האומנותיים הם חלק בלתי נפרד מיומנויות נדרשות בטקסט המקראי על סוגיו השונים, ויש להדגיש בתהליכי ההוראה למידה.

שאלה 10 –

ניכר כי הנושא לא נלמד בכיתה, ותלמידים ענו עליו כי חשבו שיקל עליהם להתמודד עמו. בסעיף בו ניתן פסוק ספציפי המתייחס למידע העולה ממנו, הייתה התמודדות טובה. אך בסעיף השאלה בו נדרשה הבנה מהותית של ספר איוב והסוגיה הנידונה בו, היה קושי רב לענות על הנדרש.

שאלה 11-

ההישגים בחלק זה מעידים כי נעשתה הכנה ראויה של התלמידים להתמודד עם קל"ן, על כל המשתמע מכך. יחד עם זאת יש לתת את הדעת לאופי השאלות שנשאלו בחלק זה. רובן עסקו בעיקר בהפקת מידע מפסוקים נתונים. כדאי להדגיש בתהליכי ההוראה למידה והערכה, היבטים נוספים של לימוד עצמי של הטקסט המקראי.

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

שאלון 1264 –

מיעוט נבחרים בשאלון זה, וההישגים נמוכים מאד. נראה כי הזמן הקצר בו מכינים תלמידים לקראת המבחן, נותן את אותותיו. הטענה שאני חוזרת עליה חזור והדגש, כי תנ"ך צריך ללמוד בתהליך ולא רק כדי לצלוח את הבחינה.

ההתמודדות של התלמידים עם טקסט מקראי שהוא סיפורי, טובה יותר מאשר התמודדות עם ז'אנרים אחרים כדוגמת שירה ונבואה.

רוב הנבחרים ענו על נושא "החוק". השאלות בו היו מאד ממוקדות תוכן ומידע, וההצלחה בהן הייתה טובה. לעומת זאת מספר בודדים של תלמידים בחרו לענות על נושאי "שיבת ציון" "נביא ונבואה", ו"מזמורים", ההישגים בהם היו נמוכים מאד. חסרה לתלמידים הידיעה וההבנה הרחבה בנושאים אלה, וההישגים היו בהתאם. כמו כן הייתה חסרה לתלמידים הבנה בסיסית של אמצעים אמנותיים מהותיים ואופייניים לז'אנר.

שאלה 1 –

על אף שפרק הלימוד הוא חובה ההישגים בשאלה זו היו דלים. הפקת המידע מהפסוקים הייתה סבירה. אך כשנדרשה הבנה רחבה והבנייה של הידע, היה קושי בהתמודדות התלמידים. ייתכן כי אופי הפרק, פרק ט"ו, מעיד על הקושי בהתמודדות התלמידים עמו.

שאלה 3-

מיומנות השוואה בין שני טקסטים לקתה בחסר, והעידה על התמודדות פחות טובה עם הנדרש בשאלה.

שאלה 5-

בסעיף ב' מיומנות השוואה נדרשה גם כאן, והעידה על התמודדות פחות טובה עם הנדרש בשאלה.

שאלה 7-

מיעוט תלמידים שבחרו בנושא זה. הישגים נמוכים מאד.

שאלה 9-

היה קושי בהבנה בסיסית של האמצעים האמנותיים הייחודיים לז'אנר. היה קושי אצל התלמידים לזהות את הדימוי ולצינו בלבד.

שאלה 10-

מיעוט תלמידים שבחרו את הנושא. הישגים נמוכים מאד. התלמידים לא ידעו ולא הבינו את מהות הסוגיה בכללותה הנידונה בספר, על מנת להתייחס באופן ממוקד בשאלה הנדרשת.

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

שאלון 1262-

ניכר כי לימוד הנושא "עלילות ראשית" נלמד היטב והתמודדות עם השאלות בחלק זה היא טובה. יחד עם זאת ניכר קושי בהתמודדות התלמידים עם חלקה השני של מסגרת ה-30%, הדן ב"על אהבה וחסד" ו"בין שאול לדוד".

באותן השאלות הקשורות להפקת המידע מתוך הטקסט ההתמודדות התלמידים היא טובה. אך כאשר מתבקשת הבנה רחבה ומעמיקה של הטקסט, כגון היקש השוואה, ניכר קושי בכך.

שאלה 3-

מיומנות ההשוואה לקתה בחסר. כמו כן יש ללמוד את מאפייני הז'אנר הנקרא שירה מקראית.

שאלון 1252-

היה מספר מועט ביותר של תלמידים שניגשו לשאלון זה.

הייתה התמודדות סבירה בשאלות "עלילות הראשית". בהפקת המידע, התמודדות התלמידים הייתה טובה. אך כאשר נדרשת הבנה רחבה, הסקת מסקנות והבניית הידע, ההתמודדות התלמידים לקתה בחסר.

שאלה 3-

יש ללמוד את מאפייני הז'אנר, השירה המקראית. היה קושי להבין את מהותה של השירה על אף שניתנו פסוקים ספציפיים להתייחסות.

שאלה 4-

הז'אנר הסיפורי הקל מאד על התמודדות התלמידים עם השאלה הזו וההישגים היו נאותים. הסעיפים בשאלה זו עסקו בעיקר בהפקת המידע מפסוקים נתונים.

אני תקווה שהנתונים והתובנות הללו, יחד עם הממצאים הנשלחים אליכם, יסייעו בדיכם לדייק ולכוון את דרכי ה.ל.ה. בהתאם לצרכים בית ספריים נדרשים. צוות ההדרכה עומד לרשותכם ויסייע בכל שיידרש. אתם מוזמנים ליצור עימי קשר ישיר, לכל שאלה ותהיה הנוגעת לבחינת הבגרות.

בברכה,

ד"ר - צינור

מנהלת תחום דעת תנ"ך ממ"י